

הטוב, שאז ויהיו בעיניו כימים אחדים, והגיע לתכליתו, העקדה, נסיון מס"י בפועל, וק"ל.

בברכה לבשו"ט.

נ. ב. במ"ש אודות לימוד אידיש, לעי"ע עדיין מוקדם הדבר, כיון שז"ע באו למקום חדש שזקוקים היו להתגברות על כמה העלמות והסתרים ובטח מתבונן בשבועות אלו על טיב הנהגה אופן החינוך והצלחתו ולכן יש להתרכז בזה ולא לעשות שאר ענינים, וק"ל וד"ל.

ויהיו בעיניו כימים אחדים: ויצא כט, כ.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרה"ת ר' שאול בן יוכבד

שליח כ"ק אדמו"ר למדינת נורבגי

לרגל יום הולדתו הארבעים – י"א מרחשון, ה'תשע"א

לאריכות ימים ושנים טובות

מתוך אושר, שמחה והרחבה בגו"ר

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנה

ויצליח בעבודת השליחות באופן דלמעלה מדרך הטבע

נדפס ע"י ידידיו שיחיו

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

שיחות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ וירא, ח"י מרחשון, ה'תשכ"ה

חלק ב – יו"ל לש"פ וירא, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

– ופרצת –

ששים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מאתיים וחמישים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל

ב

בי"ה, יז' מ"ח תשי"ט
ברוקלין

הו"ח אי"א נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
מוה' יעקב שי

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הכי ארוך נתקבל מכתבו מיום הראשון, בו כותב ר"פ מאופן סידור מלאכתו מלאכת שמים חינוך עטה"ק במוסד הקי' הנקרא ע"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע,

וכמים קרים על נפש עיפה מרוב הטרדות והתלאות היו לי שורות מכתבו, אשר אף שמתאונן על כמה פרטים, מה שנוגע בפעולות האדם הוא שעושה מצדו ככל התלוי בו, ואז מובטחים אנו שסו"ס מצליחים וכידוע הפס"ד של בית דין של מעלה, אשר בגלל המס"נ (של רבנו הזקן) על תורת החסידות פסקו בבי"ד של מעלה אשר בכל ענין של תורה יראת שמים ומדות טובות תהי' יד מקושריו והולכי עקבותיו על העליונה, ובפרט שזכות הרבים מסייעתו להביא נר מצוה תורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות למקום חדש של אחב"י שי.

ויהי רצון שיקוים הענין שנדבר אמש באסיפה, בענינא דיומא דפרשת השבוע, ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם ה' א"ל עולם, ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים, ואח"כ נסיון העקדה וכו',

שע"י ענין הצדקה דבכל מאדך (שזהו ענין אש"ל, שלא לבד שנתן כדי צרכם של העוברים ושבים, אלא גם נטע פרדס, בכדי שיהיו גם פירות, שזהו ענין של תענוג, ועוד יותר נטע פונדק בכדי שיהי' אש"ל בכל הפרטים, ועוד נטע סנהדרין, שזהו תכלית העלי' גם בענינים הרוחניים, ומר אמר חדא ומר אמר חדא, ולא פליגי), הנה מלא התפקיד לגור בארץ פלשתים – עוה"ז הגשמי – ימים רבים, שזהו ארך ימי הגלות, שכל רגע בו, ה"ז כימים רבים, היפך מענין

ב

מוה' יעקב: אורינשטיין, שדות מיכה. אגרות נוספות אליו – אג"ק חכ"ג אגרת ח'תשס"א, ובהנסמן בהערות שם. חכ"ה ע' קעו.

וכידוע הפס"ד: ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ס"ע רסד ואילך. וש"נ.

נר מצוה תורה אור: משלי ו, כג.

שנדבר אמש באסיפה: תו"מ חכ"ד ע' 195 ואילך. וש"נ.

בענינא דיומא דפרשת השבוע: וירא כא, לג"ד.

נטע פרדס: סוטה יו"ד, סע"א ואילך.

נטע סנהדרין: ב"ר פנ"ד, ו.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ וירא הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות ש"פ וירא, ח"י מרחשון, ה'תשכ"ה – (חלק הראשון י"ל אשתקד).

*

בתור הוספה – שני מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש – מילואים" מהשנים תרפ"ה-תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ט' מרחשון, ה'תשע"א (ופרצה),

ששים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע
מאתיים וחמישים שנה להסתלקות הילולא של כ"ק הבעש"ט ז"ל
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2010 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2010

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס, "ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

סדר ועימוד בתכנת "תג". הפצה בארצות-הברית: (718) 735-4585

הוספה

א

בי"ה, חיי אייר תשי"ח
ברוקלין

הנהלת צעירי אגודת חב"ד סיניף תל אביב,
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

מאשרים קבלת הפ"כ מג' וז' אייר והקודמו, ואחכה להמשך בשו"ט
בהענינים אודותם כותבים,

ולפלא ש"כ מתקשים בהנוגע לגיוס כספים, והרי באה"ק ת"ו נמצאים
כו"כ ארגונים, מוסדות לעשירות ולמאות, וכמה מהם שאין מקבלים כל תמיכה
מחוי"ל, ואפילו אלו המקבלים תמיכה, מכסים חלק מהתקציב ע"י גיוס כספים
באה"ק ת"ו, ומה זה שונה צעירי אגו"ח ועד"ז נשי ובנות חב"ד שמתלבטים
בבעיית זו, וכנראה שעדיין לא זז הענין ממקומו, וכמובן אין כוונתי בהטפת מוסר
כ"א לעורר עוד הפעם על מה שכמדומני שכתבתי אז שעליהם להתבונן בשטח
זה בארגונים דומים, ובטח סדנא דארעא חד הוא וגם הם יכולים להשתמש
בדברים אלו עכ"פ בשינוי קצת וקלים, והרי ודאי שצדקו במ"ש שבאם היו
אמצעים לרשותם יכולים היו להגדיל הפעולות פי כמה אלא שלדידי הלימוד
הוא גם בסדר הפוך, שכיון שיש אפשרות לפעולות פי כמה, הרי אין הקבי"ה בא
בטרונאי ובודאי שגם האמצעים נמצאים, אלא שכמו בעניני פעולות יראת שמים
הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים הרי גם האמצעים לפעולות, ז.א. ג"כ של
יראת שמים, גם בזה זקוקים למעשי ידי אדם ועשי' בפועל לא רק שקוי"ט, ויהי
רצון שתחול הזזה בזה בהנוגע לצעירי אגודת חב"ד וישפיע גם על שאר מוסדות
חב"ד שכהני"ל לא נעשה דבר בענין גיוס כספים על אתר שגם שם המצב כני"ל,
ז.א. שצריכים פעולה מצד המתעסקים, ואז תהיי הצלחה פי כמה גם בגיוס
הכספים, וכידוע לשון חז"ל ובלבד שתתן ידך עמנו (קהלת רבה בתחלתו).

בברכה לבשו"ט בכל האמור במכתביהם הני"ל

מ. שניאורסאהן

א

סדנא דארעא חד הוא: קדושין כז, ריש ע"ב. וש"נ.
אין הקבי"ה בא בטרונאי: ע"ז ג, סע"א.
הכל בידי שמים כו': ברכות לג, ב. וש"נ.

יג. בשבת⁶⁹ פ' וירא תרצ"ג, סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷⁰, שכאשר
אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע הי' ילד בן ארבע או חמש שנים
— ההכרח לכך שלא הי' יותר מגיל חמש, הוא, מזה שאדנ"ע נולד
בכ' מ"ח שנת כתר"א⁷¹, והצ"צ נסתלק ב"ג ניסן תרכ"ו; וההכרח שהי'
כבר בן ארבע, הוא, מזה שנכנס ל"חדר" בהיותו בן שלש ומחצה⁷² —
בש"ק פ' וירא, שהי' אז ביום הולדתו כ' מ"ח, או השבת שלפני יום
ההולדת, הכניסתו אמו הרבנית רבקה אל הצ"צ לקבל הברכה. כשנכנס
אל הצ"צ, פרץ בבכי. שאלו הצ"צ למה הוא בוכה, וענה, שלמד ב"חדר"
— מזה רואים שכבר למד אז ב"חדר" לא רק "עבריי" או סידור,
אלא גם חומש —

שהקב"ה נתגלה לאברהם אבינו, ואילו אלינו אינו מתגלה, ועל כך
הוא בוכה. וענהו הצ"צ: כשיהודי בן תשעים ותשע שנה, מחליט, שעליו
למול את עצמו, אזי ראוי הוא לכך שהקב"ה יתגלה אליו. ועוד נוסח:
כשיהודי צדיק בן תשעים ותשע שנה וכו' (כנ"ל בנוסח הראשון).

והסביר אז כ"ק מו"ח אדמו"ר כיצד היתה אפשרות לשתי נוסחאות
— כיון שאדנ"ע עצמו לא זכר זאת (כאמור, שהי' אז ילד קטן),
והנוסחאות באים מפי המספרים.

יד. כללות ההוראה ממאמר זה של הצ"צ — לפי ב' הנוסחאות
— היא⁷³:

אפילו יהודי בן תשעים ותשע, היינו, שבמשך תשעים ותשע שנה
עבד עבודתו — לא רק שע"פ ה"לוח" הוא בגיל תשעים ותשע, אלא
כמ"ש⁷⁴ באברהם שהי' "בא בימים", שהיו אצלו "יומין שלמין", אעפ"כ,
כיון שהוא רק בן תשעים ותשע, היינו, שאוחז (בדרגא אחת) למטה מ"בן
מאה" — עליו "למול" את עצמו, היינו, להבטיח את עצמו מפני כיסוי
והעלם העולם.

— רק על "בן מאה" נאמר⁷⁵ "כאילו מת ועבר ובטל מן העולם",
שהעולם אינו מסתיר עליו; אבל כשנמצאים — אפילו במדרגה אחת בלבד
— למטה מ"בן מאה", אזי צריך להבטיח את עצמו מפני העלם העולם.

(69) שיחה זו נדפסה לאח"ז גם בלקו"ש
ח"ה ע' 86 ואילך.
(70) נדפס (בקצרה) ב"היום יום" ט חשון.
וראה תר"מ — רשימת היומן ע' רעו. וש"נ.
(71) לשון הצ"צ ("היום יום" כ חשון).
(72) ראה לקו"ש שם הערה 4.
(73) ראה גם בשיחות שנסמנו ברשימת
היומן שם.
(74) חיי שרה כד, א. זח"א רכד, א. תו"א
טז, א. עט, ב.
(75) אבות ספ"ה. וראה שיחת ש"פ לך לך
סט"ו (לעיל ע' 225). וש"נ.

טו. מצות מילה נפעלה ע"י אברהם. אדם הראשון נצטוו על שש מצוות; לנח נוספה מצוה שביעית; ואילו אברהם אבינו פעל גם את מצות מילה⁷⁶. זאת אומרת, שמצות מילה היתה עיקר ענינו של אברהם.

ומזה מובן בנוגע להחלטת אברהם בהיותו בן תשעים ותשע שצריך למול את עצמו, שאין הכוונה שהחליט שצריך להוסיף עוד "משהו" על עבודתו הקודמת, אלא ההחלטה היא — שלאחרי כל עבודתו, חסר אצלו עדיין עיקר ענינו.

ובפרט לפי מה שנת"ל⁷⁷, שמצות מילה היתה הכנה למתן תורה, ומצוה זו חיברה את כל שאר המצוות שקיים אברהם עם המצוות שלאחרי מ"ת, שה"מעשה אבות" יהי "סימן לבנים". ונמצא, שלאחרי העבודה של אברהם אבינו במשך תשעים ותשע שנה, הגיע להחלטה (שלא זו בלבד שחסר לו עוד ענין, וענין עיקרי, אלא) שחסר לו ג"כ בכל שאר עבודותיו הקודמות; הוא צריך למול את עצמו, בכדי לפעול גם בכל עבודותיו הקודמות, שיהיו בשלימות.

וזהו הוראה לכל אחד ואחד, שככל שיהי גדול, הרי — כל זמן שלא הגיע עדיין למדריגת "בן מאה" — לא זו בלבד שעדיין לא סיים עבודתו, וצריך לעבוד עבודה נוספת ועבודה עיקרית, אלא הוא צריך גם לפעול שלימות בכל עבודתו הקודמת.

טז. כאמור לעיל, יש במאמר הצ"צ ב' נוסחאות, ואע"פ שהנוסחאות הם מפי המספרים (כנ"ל), מ"מ, כיון שב' הנוסחאות סופרו ע"י רבי, נשיא בישראל, עכ"ל שיש הוראה מב' הנוסחאות, ושככל נוסח ישנו חידוש (שאינן בזולתו), שלכן יש צורך בב' הנוסחאות.

ואינו מובן, מהו החידוש בנוסח הראשון (יהודי — סתם) על השני (— צדיק): כיון שאומרים (בנוסח השני) שאפילו "יהודי צדיק" — (שהרי גם קודם המילה הי' אברהם צדיק⁷⁸; ורק התואר "תמים" ניתוסף לו ע"י המילה⁷⁹) — זקוק להחלטה שעליו למול את עצמו, הרי יהודי שאינו צדיק בודאי זקוק להחלטה זו, שהרי "יש בכלל מאתיים מנה"⁸⁰. וא"כ מהו החידוש בנוסח הראשון⁸¹?

ויובן ע"פ האמור לעיל, שמצות מילה היתה הכנה למ"ת:

76 רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"א. 77 ס"ו. 78 נתחומא (בובער) לך כו: "יחידו של ה'" — הרבותא יותר בכך שצ' שנה סתם, עולם והי' צדיק". 79 לך לך יז, א ובפרש"י. 80 ב"ק עד, א. ב"ב מא, ב. 81 בנוגע להשכר (שראוי ל"ירא אליו ה'" — הרבותא יותר בכך שצ' שנה סתם, שגם החלטתו מביאה שכר זה. אלא שיש לבאר רבותא גם בנוגע לעבודתו.

לכל לראש הי' הגילוי מלמעלה — "וירא גו'" — אתערוותא דלעילא. וענין זה פעל שאברהם אבינו נתעורר במדת חסדו. והתעוררות זו המשיך והוריד בעשי' בפועל, בפעולה בגשמיות, "וירץ לקראתם וגו'" (ועי"ז הרי זה נעשה נתינת כח על הכנסת אורחים שלאחרי מ"ת, כנ"ל באריכות).

ההוראה מזה בעבודתנו היא:

כאשר אדם מתעורר פתאום, ללא הכנות מצידו (שזה בא מצד אתערוותא דלעילא), צריך מיד לקשר זאת עם ענין של פועל, ובאם לאו — יכולה ההתעוררות להתבטל¹²².

ועי"ז שמקשר זאת מיד עם ענין של פועל, אזי אפילו אם (נדמה לו, ואפילו אם האמת היא כך, ש)אינו כלי לקבל את כל ההתעוררות שמלמעלה — הנה סוף כל סוף הרי זה יומשך אליו ובפנימיות,

כמו מעשה אברהם אבינו, שאע"פ שבשעה ש"וירא אליו" לא הי' יכול לקיים מצות הכנסת אורחים באופן שהמצוה תחדור בהגשם (כי קודם מ"ת העולם לא הי' כלי לזה), הנה עי"ז שקישר את ההתעוררות עם פעולה בגשמיות, הרי זה נעשה נתינת כח לבנים, שלאחרי מ"ת יומשך זה בפנימיות.

כט. נמצאים עתה ביום השבת בעלות המנחה, "עת רצון", שלכן אומרים במנחת שבת "ואני תפילתי לך הוי' עת רצון", ויתירה מזו — "אלקים ברב חסדך"¹²³, שגם "אלקים", שמורה על מדת הדין, נהפך ל"ברב חסדך"¹²⁴.

ובכדי שההתעוררות דיום השבת תומשך לימי החול — ששבת יומי החול הם בדוגמת אבות ובנים, כי (א) שבת היא בחינת (בינה) מוחין (הנק' אבות), וששת ימי החול הם בחינת ששה מדות (הנק' בניס), ו(ב) משבת מתברכין כולהו יומין² — צריך מיד לקשר את ההתעוררות (של שבת בכלל, ובעלות המנחה בפרט) עם ענין של פועל (בענינים כאלו שמותר לעשותם גם בשבת), שע"ז הנה ה"מעשה אבות" של שבת, יהי "סימן לבנים", ימי החול.

* * *

ל. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ואשה אחת מנשי בני הנביאים גו'.

122 ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. 123 תהלים סט, יד. וראה זח"ב קנו, א. ע' 170. 124 סד"ה ואני תפילתי תש"ד (סה"מ תש"ד

ועפ"ז מובנת השייכות של הפסוק "וישא עיניו וירא והנה שלושה אנשים" לפסוק שלפנ"ז "וירא אליו הוי" (שהשייכות אינה רק לתיבות "כחום היום", אלא גם לתחילת הפסוק)¹¹⁸ — כי מצד "וירא אליו הוי" הצטער אברהם על זה שלא היו אורחים, ומצד זה עשה הקב"ה "והנה שלושה אנשים".

כז. ויומתק ביותר ע"פ המבואר בהמשכים דר"ה, שמלכות נבדלת משאר המדות, בכך שלא שייך מלכות בלא זולת, וכמאמר "אין מלך בלא עם"¹¹⁹.

— במדות, הנה רק פעולת המדות אינה יכולה להיות בלא זולת, אבל יכולה להיות התעוררות המדות, כפי שרואים שאף שלא הי' זולת, התעורר אברהם אבינו במדת חסדו (שלכן "מצטער שלא היו אורחים") — (ולכן אין זה סתירה להמבואר בכ"מ שמדות הם בשביל העולמות, כמ"ש¹²⁰ "זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה", כי שם מדובר אודות התגלות המדות לפעול). משא"כ מלכות, אפילו התעוררות המלכות אינה יכולה להיות בלא זולת.

והטעם לזה, כי המדות הם בבחינת העלם שישנו במציאות, ולכן יכולים הם להתעורר מצד עצמם, ואילו מלכות היא בבחינת העלם שאינו במציאות, ולכן היא מתעוררת ע"י זולת דוקא¹²¹.

[ומזה מובן גודל ענין בנין המלכות שבר"ה, שצריך להגיע ולהמשיך מהעלם שאינו במציאות].

ובנוגע לעניננו: העובדה שאברהם אבינו הצטער על זה שלא היו אורחים — היא מצד זה שמדת החסד נמצאת בהעלם שישנו במציאות. ולכן הי' יכול להיות — וכן הי' — שע"י "וירא אליו הוי" נמשך זה במציאות ממש.

כח. מכל הנ"ל מובן, שבפסוקים שבר"פ וירא התורה מספרת אודות אופן המשכת החסד אצל אברהם אבינו:

נתחדשה לאח"כ ע"י הגילוי ד"וירא" (ב הוצאת חמה מנרתקה לא היתה לבטלה כלל, כי אפי' צער לא הי' לו — עד אשר "וירא" ג) דיוק הלי' "ולפי שראוהו מצטער" — דלכאורה די שיאמר "ולפי שהצטער".

(118) ראה גם לעיל ס"ד.

(119) עמה"מ שער שעשועי המלך רפ"א. ס' החיים פ' גאולה פ"ב. בחי וישב לח, ל. תניא ח"ב רפ"ז.

(120) תהלים כה, ו. ושם כתוב "רחמיך הוי' וחסדיך", אבל בכ"מ בדא"ח הועתק כמ"ש כאן, כנראה מפני כבוד השם, נוסף על הידוע בספרי כללי הש"ס שהדרך לקצר הכתובים (ראה תוס' ד"ה ונתן שבת קכח, א ובכללי הש"ס).

(121) ראה בכ"ז ד"ה החודש ש"ת פ"ג ואילך (סה"מ ה"ש"ת ע' 21 ואילך). המשך ר"ה תש"ח פכ"ז ואילך (סה"מ תש"ח ע' 47 ואילך). המשך ר"ה תש"ט פ"י (סה"מ תש"ט ע' טו).

החידוש במצוות שלאחרי מ"ת — ועד"ז גם של מצות מילה — לגבי המצוות שאברהם קיים לפנ"ז, הוא, שמצוות אלו הם מצד כח הבורא, כח המאציל (לא כמו קיום המצוות שלפנ"ז שהי' רק בכח הנבראים).

ולכן, בנוסח הראשון אינו אומר תיבת "צדיק", כי לגבי ענין זה שנפעל ע"י מצות מילה, אין חילוקי דרגות⁸²; לא זו בלבד שלא נוגע אם הוא צדיק או שאינו צדיק (וכידוע שלגבי המאציל, אצילות — ולפעמים מובא גם הלשון א"ק — ועשי' שוינ⁸³), אלא ההחלטה צריכה לבוא לא מצד המקום בנפש שבו שייכים חילוקי דרגות (ואדרבה: כדי לקבל גילוי בחינת מאציל, צריך להתבטל ממדרגותיו. ובמכל-שכן ממה שמצינו⁸⁴ בנוגע לר' זירא, שהי' צריך לשכוח תלמוד בבלי כדי שיוכל ללמוד תלמוד ירושלמי). וזהו הביאור בב' הנוסחאות: הנוסח הראשון מדבר על הענין כפי שהוא לאמיתו — מצד המאציל, שלגביו אצילות ועשי' (שבכולם ושבאדם) שוינ. והנוסח השני מדבר כפי שהענין הוא מצד הרגש הנבראים, ובהרגש הנבראים הרי זה חידוש שאפילו צדיק צריך למול את עצמו.

יז. ההוראה מהנ"ל אלינו — לאחרי מתן תורה — היא:

ע"י כל מצוה — מלשון צוותא וחיבור²⁹ — נעשים מיוחדים עם הקב"ה בתמידות, כפי שאומר רבינו הזקן⁸⁵ "ויחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד".

ויחוד זה שנעשה ע"י קיום המצוות הוא אצל כל יהודי, כדברי הגמרא⁸⁶: אפילו פושעי ישראל מלאים מצוות — מלשון צוותא וחיבור. שלכן אומר כל אחד מישראל הנוסח דברכת המצוות, ובשם ומלכות (דהיינו שאין בזה ספק וספק ספיקא⁸⁷) — לא רק את התיבות "מלך העולם", אלא גם — "אלקינו" (אלקה שלנו) ו"אשר קדשנו במצוותיו וצונו" (מלשון צוותא וחיבור).

וכיון שכל יהודי "מלא" במצוות, שע"ז הוא מיוחד עם הקב"ה "לעולם ועד" — יכול הוא לחשוב שהוא כבר שלם. ועל זה היא ההוראה, שתמיד יש לדעת שצריך למול את עצמו.

(82) ומה שגם בנוסח זה אומר: "א איד צו ניין און ניינציק יאָר", שהכוונה בזה היא שעבד עבודתו 99 שנה כנ"ל — אינו בשביל החידוש אשר גם הוא צריך להחליט שעליו להמול (כי מצד המאציל אין כל חידוש בזה), כי אם — לפי שבלא זה, אין בהחלטתו כל חידוש ועבודה וגם כשיחליט שצריך להמול, אינו ראוי לירא כו'.

(83) ראה לקו"ש שם ס"ע 90. וש"נ.

(84) ב"מ פה, סע"א. ונת' בד"ה זה היום תרס"ו ואילך (המשך תרס"ו ע' יג ואילך). ד"ה יחינו מיומיים תרצ"א (סה"מ קונטרסים ח"א קמו, א. סה"מ תרצ"א ס"ע רמח ואילך) בסופו. (85) תניא פכ"ה.

(86) ברכות נו, א. וש"נ.

(87) ראה תניא אגה"ת פ"א.

ובשעה שמחליט כן, אזי — כסיום מאמר הצ"צ — ראוי הוא שהקב"ה יתגלה אליו, ועד לאופן כפי שנתגלה לאברהם אבינו — בחינת נבואה (שהיא למעלה מחכמה), ראיית המהות⁸⁸.

* * *

חי. בתחילת הסדרה מסופר — ע"פ פירוש רש"י שמביא ממדרשי חז"ל — איך שאברהם אבינו הי' מכניס-אורחים גדול, והי' חשש שמבלי הבט על כך שהי' חולה, יטריח את עצמו בהכנסת אורחים יותר מכפי כוחותיו, ולכן "הוציא הקב"ה חמה מנרתקה, שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא המלאכים עליו בדמות אנשים"⁴²,

והיינו, שהקב"ה עשה שינוי הטבע, שהמלאכים יבואו לאברהם אבינו (שהי' רגיל במלאכים) "בדמות אנשים", וכדיוק לשון רש"י "ולפי כו' הביא המלאכים (בה"א הידיעה) עליו בדמות אנשים"⁸⁹,

— ביאת המלאכים כשלעצמה אינה חידוש: בלא"כ היו המלאכים צריכים לבוא, כפי שרש"י מפרש בפסוק השני, שהי' צורך בכל שלושת המלאכים: "אחד לבשר את שרה, ואחד להפוך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם"; החידוש כאן הי' בזה שהמלאכים באו "בדמות אנשים" — כדי שאברהם יהי' סבור שהם אנשים, ויקיים בהם מצות הכנסת אורחים.

ומזה למדים בגמרא⁹⁰: "גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה", שהרי רואים שאברהם אבינו ביקש מהקב"ה להמתין, ורץ לקבל את האורחים.

יט. כפי שלומדים את הסיפור בפשטות, נמצא, שבאמת לא קיים בזה אברהם אבינו מצות הכנסת אורחים, שהרי באמת לא היו אנשים, אלא מלאכים, שאינם צריכים לאכילה, ואכן לא אכלו, ורק ש"נראה כמו שאכלו"⁹¹. — ואפילו לפי הדיעה⁹² ש"אוכלין ושותין ממש", הרי זה רק "מפני כבודו של אברהם"⁹³, או מפני ש"אזלת לקרתא הלך בנימוסי"⁹⁴,

88 ראה תניא אגה"ק סי"ט.
89 שמוה מוכח (דדעת רש"י) שאין שיך נ. ח"ב ע' כד). — ובזהו שם קב, א הכנסת אורחים במלאכים. מובאות שתי הדיעות. הביאור ע"פ דא"ח, ראה ד"ה והוא עומד הנ"ל.
90 שבת קכז, א. וש"נ.
91 רש"י פרשתנו יח, ח (מב"מ פו, ב).
92 תוד"ה נראין (ב"מ שם) מסדר אלי' רבה. וכ"ה גם בזח"א קמד, א (ראה ד"ה והוא עומד תרס"ג בתחלתו (סה"מ תרס"ג ח"א ע' נ. ח"ב ע' כד). — ובזהו שם קב, א מובאות שתי הדיעות. הביאור ע"פ דא"ח, ראה ד"ה והוא עומד הנ"ל.
93 תוס' שם.
94 שמו"ר פמ"ז, ה.

תורה¹¹¹, אבל אעפ"כ, בענין זה הי' נוגע רק שעבודת אברהם תהי' בגשמיות (כנ"ל), אבל מה נעשה עם המאכלים לאחר שאברהם עושה את החלק שלו הן בגשמיות והן ברוחניות, אם נעשה בהם שימוש ע"י האורחים או לא — אין זה עיקר בענין.

ולכן, אף שבאמת היו מלאכים, הרי כיון שלאברהם אבינו נראו "בדמות אנשים", ובמילא גילה הדבר אצלו את מדת החסד והכנסת אורחים האמיתית שלו, והוא גם עשה את הפעולות "ויקח בן בקר גוי"¹¹⁵, בגשמיות — הנה בהכנסת אורחים שלו, שהיתה צריכה לפעול נתינת כח לבנים, לא הי' חסר מאומה, כיון שמצידו הי' לזה אחיזה בגשמיות.

[גם הענין שאברהם אבינו ע"י הכנסת אורחים שלו הראה את הדרך לכל העולם כיצד צריך לנהוג בדרכי החסד — הי' בשלימות, שהרי המלאכים היו בדמות אנשים, כך, שהעולם ראה אותם בתור אנשים, וגם ראו ש"ויאכלו"].

כה. עפ"ד נמצא, שהנהגת אברהם אבינו שביקש מהקב"ה להמתין לו, ובעצמו התעסק עם האורחים, היתה (לא עבירה בשוגג ח"ו, אלא) ע"פ דין, דכיון שהכנסת אורחים שלו היתה בשלימות (כנ"ל), הוצרך ע"פ דין, לוותר בגללה על "הקבלת פני השכינה", כי "גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני השכינה".

ואף ש"הכנסת אורחים" שלו לא היתה בה המעלה שב"הכנסת אורחים" לאחר מ"ת — הרי גם "הקבלת פני השכינה" שלו לא היתה כמו "הקבלת פני השכינה" שלאחרי מ"ת, ובמילא, "הכנסת אורחים" שלו היתה גדולה מ"הקבלת פני השכינה" שלו. ומזה למדים על הזמן שלאחרי מ"ת — ששני הענינים יחד נשתנו.

כו. וי"ל בדרך אפשר:

הצער של אברהם אבינו על זה "שלא היו אורחים" — בא אצלו ע"י הגילוי של "וירא אליו הוי"י", "כמים הפנים לפנים"¹¹⁶. לפני גילוי זה, התבטאה מדת החסד שלו בכך שבשעה שיש אורח, מי שצריך לעזרתו, אזי משפיע לו; ואילו הענין ד"וירא אליו הוי"י" פעל אצלו ראיית ("וירא") הענין שאליו הי' "מרכבה" (מדת החסד) — שמדת החסד שלו היתה בגילוי גם כשאין מקבלים, שלכן הי' "מצטער שלא היו אורחים"¹¹⁷.

114 ראה רמב"ם הל' אבל פי"ד ה"ב.
115 ועפ"י יומתק א) מה שמתחילה לקוי"ש ח"ג ע' 765. תו"מ חל"ד ע' 313 ואילך.
116 "הוציא הקב"ה חמה מנרתקה", בשביל טובתו, "שלא להטריחו באורחים", אף שלאח"כ הצטער.
117 ע"ז — כי התעוררות חסדו (סיבת הצער) משלי כז, יט.

מצינו בכמה נבואות, שבשעה שהקב"ה צוה לנביא לומר איזו נבואה, צוה עליו גם לעשות פעולות שונות בגשמיות, בהתאם לנבואה. וכפי שהקב"ה צוה ליחזקאל הנביא "שכב על צדך השמאלי... ושכבת על צדך הימני"¹⁰⁸, "עשה לך כלי גולה"¹⁰⁹, בהתאם לנבואה ע"ד הגלות. ולכאורה: לשם מה הי' צריך לקשר את הנבואה עם פעולה גשמית? ומבואר בזה¹¹⁰, שנבואה (מצד עצמה) יכולה להישאר רק ברוחניות, ולא לירד בגשמיות; והפעולה הגשמית הוציאה את הנבואה מרוחניות, והורידה וקשרה אותה עם גשמיות, שזה מבטיח, שבבוא הזמן, תתקיים הנבואה בגשמיות.

וכיון שהפעולה הגשמית היא רק כדי לקשר את הנבואה עם עולם הזה הגשמי, הספיקה גם פעולה שהיא רק דוגמא על הנבואה. כמו ה"כלי גולה" שלקח יחזקאל, שהיו רק דוגמא על גלות, שהרי (א) הגלות באה רק כמה שנים לאח"ז, (ב) יחזקאל לקח את ה"כלי גולה" מתוך שלום ושלחה וכו'. ועד"ז הוא בנוגע ל"מעשה אבות סימן לבנים": אף שבכדי ש"מעשה אבות" יהי' נתינת כח לבנים, היו צריכים להיעשות בגשמיות, מ"מ, הספיקה לזה דוגמא בלבד. וכמו ציווי הקב"ה לאברהם "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה"¹¹¹, שזה הי' נתינת כח¹¹² על כיבוש ארץ ישראל (בבוא הזמן) — אף ש"התהלך בארץ גוי" לא הי' כיבוש בפועל¹¹³, אלא רק דוגמא לכיבוש. וכן הוא בנוגע לקיום המצוות של האבות, שאע"פ שבכדי שיהיו נתינת כח על קיום המצוות שאחרי מ"ת, היו צריכים להיעשות בגשמיות, מ"מ, ב"מעשה אבות" לא הי' נוגע (א) פעולת העבודה בהדבר הגשמי (נוגע רק שהעבודה, העשיי, תהי' בגשמיות, אבל לא מה שנפעל בהגשם ע"י העבודה), (ב) גם בפעולה ועבודה עצמה, לא נוגע ומדוקדק כ"כ פרטי דבר הגשמי, כיון שבו עצמו לא נפעל דבר, אלא זהו רק דוגמא וסימן.

כד. ע"פ כל הנ"ל יובן, שאע"פ שהאורחים שבאו לאברהם היו באמת מלאכים, מ"מ, לא נחסר דבר בהכנסת אורחים של אברהם אבינו: הכנסת אורחים של אברהם אבינו היתה אמנם צריכה להיות בגשמיות, בכדי שתהי' נתינת כח למצות הכנסת אורחים שלאחרי מתן

דוגמא זו גם לענין קישור מצוות האבות עם המצוות שלאחרי מ"ת, שנעשה ע"י מצות מילה.
108 יחזקאל ד, ד"ו.
109 שם יב, ג.
110 רמב"ן עה"ת לך לך יב, ו. לבוש על הרקנטי לך לך שם. וראה ג"כ דרשות הר"ן ד"ב.
111 (111) לך לך יג, יז.
112 וכמארז"ל (ב"ב ק, א): "כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו". וראה בהנסמן לעיל הערה 47.
113 ראה ב' הדיעות בב"ב שם (ואפילו לר"א — רק מקום הילוכו קנה). ב"ר פמ"ד, כב (דמאמרו של ה' מעשה ונותן הארץ לזרעו).

אבל לא שהיו צריכים לאכילה ושתי'; ובמילא לא הי' זה הכנסת (וגמ"ח ל)אורחים —

ועפ"ז — תמיהה עצומה:

איך יתכן שמלמעלה יעשו ענין של היפך הטבע בשביל דבר שאינו אמיתי?

ע"פ הנ"ל נמצא, שבאמת אסור הי' לאברהם אבינו לעזוב "הקבלת פני השכינה", שהרי (באמת) לא קיים מצות הכנסת אורחים, ואיך אפשר שאברהם אבינו נכשל בעזיבת "הקבלת פני השכינה"?

הן אמת שהי' זה בשוגג, אבל אפילו בשוגג — "לא יאונה לצדיק כל און"⁹⁵, ובפרט מדריגת האבות, שעליהם נאמר⁹⁶ ש"האבות הן הן המרכבה", ו"מרכבה" היא למעלה מ"צדיק" סתם — וא"כ איך יכול להיות (אפילו) ענין של שוגג אצל אברהם אבינו?

אילו היו אומרים על אברהם אבינו שלקח מצות של צדקה ונתנם לעניים שאינם מהוגנים, הרי מיד היתה נשאלת הקושיא: איך שייך לומר דבר כזה על אברהם אבינו, אפילו בשוגג⁹⁷. ומכ"ש בנדור"ד, שגרוע יותר מנתינת צדקה לעניים שאינם מהוגנים, שעכ"פ עניים הם⁹⁸, אלא ש"אינן מהוגנים", ואילו כאן לא היתה הכנסת אורחים לגמרי?

איך יתכן שתורת אמת קבעה באופן כזה שילמדו דין אמת — "גדולה הכנסת אורחים כו'" — מענין שאינו אמיתי, מפעולה שהיתה (באמת) היפך הדין?

ועכצ"ל, שאע"פ שהיו רק "בדמות אנשים", לא הי' חסר דבר ב"הכנסת אורחים" של אברהם אבינו. אין הכוונה שהי' נדמה לו שמקיים מצות הכנסת אורחים, אלא זו היתה האמת.

כ. הביאור בזה יובן בהקדם המבואר בחסידות והובא לעיל⁹⁹

— ובזה נראה גם היחוד של גליא דתורה עם פנימיות התורה, ששניהם "תורה אחת", שלכן — כאמור כמ"פ⁹⁹ — ישנם כמה ענינים בנגלה דתורה שבלי פנימיות התורה, נשארים בקושיא והעדר הבנה —

95 משלי יב, כא. ובתניא אגה"ק סו"ס כח: "השגגות שהן מהתגברות נפה"ב ש"השגגות שהן מהתגברות נפה"ב (98) שלכן מדייק בש"ס (ב"ק טז, ב. ב"ב ט, ב) "בני אדם שאינן מהוגנים (שאו דוקא) לא יקבלו עליהן שחר" — דהיינו רמאי דכתובות (סז, סע"ב ושם).
96 ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.
97 וכמאמר רבי "אוי לי שנתתי כו'" (ב"ב ח, א. ועי' ב' פ"י הריטב"א — בברכ"י לשו"ע יו"ד סרנ"א סי"א).
98 (98) שלכן מדייק בש"ס (ב"ק טז, ב. ב"ב ט, ב) "בני אדם שאינן מהוגנים (שאו דוקא) לא יקבלו עליהן שחר" — דהיינו רמאי דכתובות (סז, סע"ב ושם).
99 ראה תו"מ ח"מ ע' 77. וש"נ.

החילוק בין המצוות שקיימו האבות קודם מ"ת, למצוות שאנו מקיימים לאחר מ"ת:

קיום המצוות של האבות הי' ברוחניות. וכמובא בתו"א¹⁰⁰ ראי לדבר, מכמה וכמה מצוות שבימי האבות לא היו יכולים כלל לקיימם בגשמיות. ולדוגמא: מצות תפלין, שבפרשיות התפלין כתוב אודות יציאת מצרים, ובימי האבות לא הי' עדיין כל הענין דיציאת מצרים.

אבל אין הכוונה שקיום המצוות של האבות הי' רק ברוחניות, ללא פעולות בגשמיות; הם עשו גם פעולות בגשמיות (עכ"פ בכמה מצוות), — וכדמוכח ממצות תפלין גופא: איתא בזהוה"ר¹⁰¹, שיעקב המשיך ע"י המקלות את ההמשכות שנמשכים ע"י מצות תפלין. ומזה מוכח, שאע"פ שהאבות לא יכלו לקיים מצות תפלין בגשמיות באותו אופן כמו לאחר מתן תורה, כנ"ל, מ"מ, בקיומם ברוחניות היתה גם פעולה בגשמיות, הפעולה בהמקלות —

מה שאומרים שעבודת האבות היתה ברוחניות, הכוונה בזה — שע"י עבודתם לא קבעו את קדושת המצוה בפנימיות ובגלוי בדברים הגשמיים שבהם עבדו עבודתם; לא נשארה במקלות קדושה, לאחר סיום העבודה בהם. וכך גם בנוגע למאכל ומשתה שבהם קיים אברהם אבינו מצות הכנסת אורחים¹⁰².

[קשה לומר שלא נפעל מאומה במקלות (וכיוצא בו דברים הגשמיים), והם נשארו בדיוק כמו קודם העבודה. ובפרט — כיון ש"מעשה אבות סימן לבנים", היתה מוכרחת להיות איזה דוגמא עכ"פ למצוות שלאחרי מ"ת. אבל אעפ"כ, אין זה כמו קיום המצוות לאחר מ"ת, שממשיכים קדושה בפנימיות ובגלוי בדברים הגשמיים שבהם נעשית המצוה, שהם עצמם נעשים דבר קדוש, והקדושה נשארת בהם בגלוי גם לאחר קיום המצוה].

כא. עפ"ז מובן, שיש חילוק בין קיום המצוות של האבות ובין עבודת הנשמות שבבחינת לוייתן:

מבואר בלקו"ת¹⁰³ החילוק בין הנשמות שבבחינת שור הבר, שעבודתם צריכה להיות בגשמיות דוקא, לנשמות שבבחינת לוייתן — מלשון "ללוה אישי אלי" ¹⁰⁴ — שע"י עבודתם ברוחניות (אף שפשוט

100) יא, ד. מא, ב.
101) ח"א קסב, א. וראה תו"א ויצא כג, ג.
102) אף שמצוה זו קיים באותו האופן שמקיימים לאחר מ"ת (ולא כקיום מצות תפלין שהיתה ע"י המקלות). וראה סה"מ תשי"ע ע' 223 בהערה.
103) שמיני יח, א ואילך. עיי"ש.
104) ויצא כט, לד.

שמחוייבים בקיום כל המצוות כפשוטם) הם ממשיכים כל ההמשכות הנמשכים ע"י קיום המצוות.

יש כאלו שרוצים לפרש, שעבודת הנשמות שבבחי' לוייתן ועבודת האבות הם אותו ענין ממש. ע"פ הנ"ל מובן, שהם ענינים שונים:

העבודה דבחי' לוייתן היא רק ברוחניות, ללא אחיזה בגשמיות (כמובן מזה שמביא שם דוגמא על בחינת לוייתן מרשב"י בהיותו במערה, שלא הי' לו שם מצה וכו', ואעפ"כ המשיך את כל ההמשכות — ע"י עבודתו ברוחניות), משא"כ עבודת האבות הי' לה אחיזה בגשמיות, ורק מצד זה שהעולם לא הי' מזוכך עדיין, לא היתה עבודתם יכולה לפעול המשכת הקדושה בדברים הגשמיים, בפנימיות.

כב. ע"פ כל הנ"ל לכאורה אינו מובן: כיון שהאבות ע"י עבודתם לא פעלו בדברים הגשמיים — לשם מה היתה צריכה להיות עבודתם (גם) בגשמיות, הרי יכלו לעשות את כל עבודותיהם רק ברוחניות (בדוגמת העבודה דבחינת לוייתן)?

והביאור בזה בהקדם המדובר לעיל¹⁰⁵ ענין "מעשה אבות סימן לבנים", ש"מעשה אבות" הי' (סימן ו) נתינת כח לעבודת ה"בנים" שלאחרי מ"ת: הא גופא שקיום המצוות, אחרי מ"ת, פועל זיכוך וממשיך קדושה בדברים הגשמיים בפנימיות, הנה הכח על זה הוא מ"מעשה אבות".

וכיון ש"מעשה אבות", אפילו אלולי ענין המילה, הי' סימן ונתינת כח לבנים, לכן הי' צריך להיות בדוגמא, עכ"פ, למעשה המצוות שלאחרי מ"ת. ולכן, גם לעבודת האבות היתה צריכה להיות אחיזה בגשמיות¹⁰⁵, שע"ז דוקא היתה יכולה להיות סימן ונתינת כח לקיום המצוות (דבנים) שלאחרי מ"ת. וזוהי גם ההסברה לכך שאצל האבות לא מצינו שיהי' מדוייק ובפרטי פרטיות הענינים של הדברים הגשמיים שבהם נעשו מעשה אבות (כמו המקלות דיעקב, שהיו במקום תפלין) — דכיון שהצורך שגם עבודת האבות תהי' בגשמיות הוא (לא בכדי לפעול בדבר הגשמי, שהרי זה נעשה רק לאחר מ"ת, אלא) בכדי שיהי' חיבור באופן של סימן עם המצוות שלאחרי מ"ת, ענינים גשמיים, לכן לא מדוקדקים כ"כ הפרטים של הגשמיים¹⁰⁶.

כג. בדוגמת הנ"ל מצינו בענינים שלאחרי מ"ת גופא¹⁰⁷:

105) בלקו"ש ח"ג ע' 888 מבואר: לפי שהאבות היו מרכבה לאלקות גם באברי גופם (ראה תניא פכ"ג: "שכל אבריהם כו"), ולכן עבודתם הרוחנית החדירה גם את אברי גופם והתבטאה בפעולה גשמית — וכאן מבאר איך שזהו מוכרח ושגם מצד הפעולה בעולם צ"ל כן. — וראה גם ד"ה זכור תרס"ה ס"ט (סה"מ תרס"ה ע' רכ ואילך).
106) ראה גם ד"ה זכור שם.
107) ראה בלקו"ש שם ע' 758 מבוארת